

ΘΥΕΛΛΑ ΚΑΙ ΟΡΜΗ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

‘Ο Σούμαν, ακούοντας το Μέντελσον να παίζει στο έκκλησιαστικό όργανο έργα Μπάχ, παίρνει άφορμή να γράφει ένα σύντομο αλλά έγκωμιαστικό άρθρο. ‘Ο θαυμασμός του για το Μπάχ ήταν απεριόριστος, είχε μελετήσει βαθιά το έργο του και είναι ένας από τους πρώτους που δοκίμασαν να επαναφέρουν σε χρήση την αντίστικτική γραφή, πλουτίζοντας την με τότε πνεύμα της νεώτερης έκφραστικής μελωδίας Μιλώντας για το ρόλο που έπαιξε ο μεγάλος Κάντορας στην Ιστορία της τέχνης, λέγει ότι η μουσική του χρωσται τόσα όσα και μία θρησκεία στον Ιδρυτή της. Και ο θαυμασμός του για το τάλαντο του Μέντελσον σμίγει με τη λατρεία που τρέφει για το Μπάχ. «Δέν υπάρχει άνωτερο πράγμα στη μουσική, γράφει, από αυτή την απόλαυση που νιώθουμε μπροστά σε μία διπλή μαεστρία, όταν ο Δάσκαλος έρμηνεύει το Δάσκαλο. Τιμή και δόξα ταιριάζει και στο γέρο και στο νέο».

Κι’ άλλο βρήκε ο Σούμαν την ευκαιρία να δειξει μέσα σ’ ένα λυρικό ξέσπασμα την αφοσίωση του στο Μπάχ. Είχε πάει ένα πρωινό στο νεκροταφείο της Λειψίας για να βρει τον τάφο του μεγάλου μουσικού: «Έψαξα πολλές ώρες πάνω—κάτω, αδύνατο να βρω ένα «Ι. Σ. Μπάχ». Στο τέλος ρώτησα το φύλακα. Κούνησε το κεφάλι του όταν άκουσε το όσημο γι’ αυτόν δνομα και μου είπε: «Υπάρχουν πολλοί Μπάχ». Κι’ όταν πήα πείστηκε ο Σούμαν ότι ή στάχτη του μεγάλου Κάντορα έχει σκορπίσει στους πέντε άνέμους, εύχαριστημένος που δέν αντίκρουσε την πεζή αυτή όψη του θανάτου, γράφει: «Κι’ έτσι θα φαντάζομαι μονάχα το Μπάχ καθισμένο στή όμπροστά στο όργανο, σ’ όλη του τη μεγαλοπρέπεια, με το έργο του να βροντάει κάτω από τα δάχτυλά του, τους πιστούς με τα μάτια εύλαβικά ύψωμένα και, ίσως ακόμα, και τους άγγέλους συναγμένους γύρω του. . .»

‘Όλα τα άρθρα του Σούμαν είναι γραμμένα σ’ αυτό τον έλεγειακό τόνο και άλλοτε πάλι με τό πιο φιλοσοφημένο χιοόμορ. Στο τέλος κατόνησε να γράφει μόνος του όλο την έφημερίδα αφού ο Βήκ και ή Κλάρα δλο έλειπαν, οι άλλοι δυσκολεύονταν να γράψουν ή άμελοόσαν να τελειώσουν έγκαιρα το άρθρο τους και ο Σούνκε, ο άγαπημένος φίλος, είχε κλείσει για πάντα τα μάτια του. ‘Ο θάνατός του είχε πάλι

κλονίσει βαθεία το Σούμαν και καθώς πλησίαζε ή έπέτειος του θανάτου του άδελφού του και της γυναικαδέλφης του, λυπητέρα προαισθήματα και άγωνία γέμιζαν την ψυχή του.

Γυρίζοντας στη Λειψία ή Κλάρα, έμαθε ότι ο Ρόμπερτ διάλυσε τους άρραβώνες του. ‘Ένα βράδυ πήγε εκείνος να την δει. Την άλλη μέρα θά έφευγε εκείνη για το Τυβίκου για να δώσει εκεί μία συναυλία κι’ ο Ρόμπερτ θέλησε να την άποχαρητήσει και να της εύχηθεί καλό ταξίδι. Κάθισαν ώρα οι δυο τους και σιγοκουβέντιασαν, το ό έλεγε ή Κλάρα για τα κομμάτια που θά παίζει, για τη χαρά της που θά ξαναδει το Τυβίκου. Και έδειχνε την πιο τρυφερή άφοσίωση ή δεκαεξάχρονη κοπέλλα καθώς το ό μιλούσε για την πατρίδα του που μαζί την είχαν έπισκεφθει, για τη μητέρα του, για τη μουσική του που θά έρμηνεύσει με τό ασθαντικό της παίζει. ‘Εκείνος της δίνει μικρές παραγγελίες για τό σπίτι του, κάθεται στο πιάνο για να της παίζει ένα κομμάτι του άλησημόνητου Σούνκε και σιγά—σιγά άρχίζει να της έξηγει τον άκατανόητο δεσμό του με τη βοημη άριστοκράτσια: «‘Ημουν μελαγχολικός, άποκαρδιωμένος, χωρίς όρεξη για δουλειά, γεμάτος θλίψη. . . Κι’ έού ήσουν μακριά, δέ νιαζόσουν για μένα. . . ‘Ο γιατρός που με έξέτασε είπε πώς δέν είναι τίποτα σοβαρό αλλά πώς μου λείπει ή άγάπη. ‘Η ‘Ερνεστίνα ήταν κοντά μου, καλή, άφοσιωμένη και πίστεφα πώς μ’ άγαποσε. Τα ό πόλοιπα τα καταλαβαίνει. . .» Και ή μικρή Κλάρα άκούει χαμογελώντας και σωπαίνει. «Μήπως δέν τό ήξερα, λείε μέσα της καθώς τον κυττάζει, πώς μόνο έγω θά έχω τη δύναμη να σταθ κοντά σου και να καλωάρω τό Ιδιότροπο και εύφάνταστο μυαλό σου;» Κι’ άλήθεια, όταν σηκώνεται να φύγει ο Ρόμπερτ κι’ εκείνη βγαίνει στη σκάλα κρατώντας τη λάμπα, στέκεται εκείνος και την κυττάζει και το ό φαίνεται σαν να θέλει το κορίτσι αυτό να το φύτσει τη ζωή του, την αύριανή του πορεία και τον κοινό όρόμο που έχουν να κάνουν οι δυο τους. Πώς τό λείε και τα μάτια της λαμπυρίζουν. Ποιός έξέρι άν είναι από κρυφή πονηρή ίκανοποίηση ή από τα δάκρυα εύδαιμονίας που τα πλημμυρίζουν; ‘Εκει πάνω στο κεφαλόσκαλο, την ήρεμη αυτή βραδυνη ώρα, μέσα στο έρημο και σιωπηλό σπίτι, άρχίζει ή Ιστορία της άγάπης τους, μίας από τις μεγαλότερες άγάπες της Ιστορίας που

μέ το συγκινητικό της μεγαλείο και τη βαθεία της άφοσίωση όχι μόνο στήριξε τη δική τους βασανισμένη ζωή αλλά είχε και τη δύναμη να φωτίσει κι' όλο το γύρω τους κόσμο και να λαμπρώνει την πορεία της σύγχρονης του ρομαντικής μουσικής.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΑΓΑΠΗΣ

Λίγες ώρες μετά την αναχώρηση της Κλάρας, έφυγε κι' ο Ρόμπερτ από τη Λειψία για να τη συναντήσει στο Τσβικάου. Την πρόφτασε λίγο πριν άρχσει η συναυλία αλλά δεν είχαν καιρό παρά μόνο δυό λόγια ν' ανταλλάξουν κι' αυτά μπροστά σέ άλλους. Τώρα την άκούει πού παίζει. Σοπέν και βρισκει πώς τη μουσική του την παίζει με πιό εύαισθησία κι' από τόν ίδιο τό συνθέτη της. "Όσο για τά δικά του τά κομμάτια, τά χάραιτα παιγμένα από εκείνη και νιώθει βαθειά σιγουριά πού έμπιστεύτηκε την τύχη τη δική του και της μουσικής του στά λεπτά και διάφανα χέρια του κοριτσιού αυτού.

Γυρίζοντας στη Λειψία, ο Ρόμπερτ και η Κλάρα δίνονται όλόκληροι στη μουσική τους εύτυχια. "Εκείνος όμως δε μπορεί να φανταστεί αγάπη, και μάλιστα για την Κλάρα, χωρίς να σκεφτεί άμέσως ότι σύντομα πρέπει να περάσει τό δαχτυλίδι του άρραβώνα στο δάχτυλό της. "Όρκιζονται πώς μιά μέρα, όσο πιο γρήγορα γίνεται, θ' ανήκουν ο ένας στον άλλον κι' αυτό τούς γεμίζει με τέτοια αγαλλίαση πού τούς εΐναι αδύνατο, όταν βλέπονται, να κρύψουν τά σκιρτήματα της ψυχής τους και την τρυφερή, όλο ύποσχέσεις, λάμψη των ματιών τους.

"Ο γέρο - Βήκ δεν άργεί να καταλάβει ότι τά δυό παιδιά δένονται κάθε μέρα και πιό στενά κι' αυτό τόν έρεθίζει. Την Κλάρα τη θεωρεί κτήμα του. "Αφού τόσο κουράστηκε να την κάνει βιρτουόζα, (χωρίς να σκέπτεται ότι η μικρή κουράστηκε πιό πολύ πού πέρασε τά πιό τρυφερά της χρόνια καθισμένη έμπρός στο πιάνο, μακριά από τά παιχνίδια πού ζητοει η παιδική της ψυχή), δεν τό βρσκει δίκαιο ένας άλλος να χαρεί σάν δική του τη δόξα της και, περισσότερο ίσως, τά πλούσια κέρδη από τις λαμπρές της περιοδείες. Τόν περασμένο κιόλας χρόνο, όταν η Κλάρα έκλεισε τά δεκαπέντε της χρόνια, της είχε ο πατέρας στείλει ένα γράμμα σ' επίσημο ύφος όπου της έλεγε πώς είναι καιρός πιά να νιώσει ότι είναι ανεξάρτητη, πώς εκείνος θά είναι πάντα ο σύμβουλος της και ο φίλος της, αλλά σ' αυτά δεν έλασε να προσθέσει : «Θυσίασα για τη μόρφωση σου και για σέ τήν ίδια δέκα χρόνια της ζωής μου. Μη

έξινάς λοιπόν ότι έχεις σοβαρές όποχρεώσεις άπέναντί μου». Γι' αυτό, άμέσως μετά την πρωτοχρονιά του 1836, στέλνει την Κλάρα στη Δρέσδη και της άπαγορεύει να γράψει στο Σούμαν. Είναι άποφασισμένος να μη τη δώσει ούτε σ' αυτόν ούτε σέ κανένα άλλον.

Σάν να μη έφτανε στο Ρόμπερτ η άρπαγή της αγαπημένης μορφής πού τόσο τόν έκανε να πονέσει, έρχεται πάλι ο θάνατος να χτυπήσει την πόρτα του ήσυχου οπιτιού στο Τσβικάου. Αύτη τη φορά ο Ρόμπερτ χάνει τη Γιοχάνα Χριστιάνα Σούμαν, την αγαπημένη μητέρα, τη φίλη του, την τρυφερή προστάτισα κι' ακόμα την πιό φλογερή του θαυμαστρία με την άσπέρρευτη καρδιά. "Ο νέος, τρελλός από δδύνη, φεύγει για τό Τσβικάου. Πετάγεται πρώτα ως τη Δρέσδη όπου η Κλάρα βρίσκεται για λίγες μέρες μόνη χωρίς τόν πατέρα της. Παίρνει δύναμη από τη ματιά της κι' από τά λόγια της τά συμπονετικά, περνάει κοντά της λίγες ώρες πονεμένης χαράς και φεύγει για τό πατρικό σπίτι. Και τό βράδυ της έπιστροφής, περιμένοντας τό λεωφορείο γράφει στην Κλάρα από τό Τσβικάου : «Πέρασα μιά τρομερή ήμέρα. "Ανοιχτηκε η διαθήκη της μητέρας μου και έμαθα με ποιό τρόπο πέθανε. Εύτυχώς η εικόνα σου άχτινοβολάει μέσα στο σκοτάδι με όση βουβήαει να τά ύποφέρειω δια πιό εύκολα. Θά χρειαστώ να δουλέψω ακόμα πολύ για ν' άποχτήσω τό πρόσωπο πού βλέπεις όταν περνάς τυχαία έμπρός από τόν καθρέφτη! . . . "Η αϊθουσα άναμονής σκοτεινιάζει, έξω πέφτει φιλό χιόνι. Θά καθήσω σέ μιά γωνιά, θά βυθίσω τό κεφάλι μου βαθειά στο μαξιλάρι και θά σκέπτομαι μονάχα έμένα».

"Ανταλλάσσουν ακόμα μερικά γράμματα και ξαφνικά η Κλάρα σωμαίνει. "Απορεί ο Ρόμπερτ αλλά σέ λίγο μαθαίνει ότι η νέα έφυγε από τη Δρέσδη για να δώσει μιά σειρά συναυλιών στη Σίλεσια. Μαθαίνει ακόμα ότι ο Βήκ ανάκαλυψε την άλληλογραφία τους και ότι για ν' αναγκάσει την κόρη του να κόψει κάθε σχέση με τό φιλο της καρδιάς της, έβρισε και φοβήρισε ότι στην ανάγκη θά σκότωνε τό Σούμαν για να σκοτώσει έτσι και την αγάπη τους.

Δέν έξερι τώρα ο Ρόμπερτ γιατί πονάει περισσότερο, για τόν εαυτό του ή για την Κλάρα πού γυρίζει από πόλη σέ πόλη και νιώθει παντέρημη την ψυχή της έμπρός στις πλμμυρισμένες αϊθουσες πού τη χειροκροτούν. Δέν μπορεί να μάθει ο Ρόμπερτ πού βρισκεται η Κλάρα γιατί ο φρουρός της ο Βήκ φροντίζει κάθε φορά να δημοσιεύουν οι έφημερίδες τις άναχωρήσεις

τους και όχι τις αφίξεις τους. 'Εκείνο που καταλαβαίνει μόνο είναι ότι ούτε λεπτό δέ θα μείνει μόνη και ήσυχη η μικρή του φίλη για να καταφέρει να του γράψει δυό λόγια. 'Όσοσο περιμένει ένα σημάδι ζωής από εκείνη! αντί δω-μως γι' αυτό δέχεται ένα πρωί την επίσκεψη του Βήκ. 'Ο γέρος είναι εξαλλος γιατί δέ θεωρεί ακόμα τελειωτική τή νίκη του. 'Θέλει νά έξαφανίσει κάθε ίχνος από τήν αγάπη τών δυό νέων και ζητάει από τόν Ρόμπερτ τά γράμματα που του είχε στείλει ή Κλάρα, έπιστρέφοντάς του δσα τής είχε γράψει εκείνος. 'Ο Ρόμπερτ τά χάνει. Νά δώσει τά γράμματα τής Κλάρας, τó μόνο αγαθó που τού απομένει; Στήν άρχή άντιστέκεται, μά ó Βήκ τού φωνάζει άγριέμένος: «Πρόσεξε! 'Εχω άποφασίσει νά φτάσω στα άκρα!» Καί καθώς ó ίόμπερτ πλησιάζει σ' ένα συρτάρι, ó γέρος τόν προλαβαίνει, άνοιγει μόνος του και παίρνει ένα πακέτο δεμένο δημοφα με μιá κορδέλλα. Πεταίει στα πόδια του Ρόμπερτ τά δικά του γράμματα και φεύγει κτυπώντας πίσω του τήν πόρτα και φωνάζοντας: «Δέ θέλω πιά νά σε ξέρω! Καί ν' άφήσεις ή-συχη τήν Κλάρα!»

'Ο Ρόμπερτ μένει αστασιζόμενος άντικρίζον-τας τέτοιο μίσοσ. Μαζεύει από τó πάτωμα τά γράμματα τού, τά ξεφυλλίζει και, καθώς δια-βάζει κάθε σκέψη του, ξαναθυμάται τήν εύτυ-χισμένη στιγμή που τήν είχε γράψει. 'Όσο για τά γράμματα τής άγαπημένης του που τά έχασε, συλλογίζεται για παρηγοριά του ότι τά περι-σσότερα τά έχει μάθει άπ' έξω.

'Όστόσο οι μήνες περνούν και καθώς μετα-κινείται ή Κλάρα, ó Ρόμπερτ γράφει σ' όλες τίς πόλεις παρακαλώντας γνώστουσ του που μέ-νουν εκεί νά τόν βοηθήσουν' άλλα κανείς δέ δέ-χεται νά στείλει ένα γράμμα του στήν Κλάρα, όλοι φοβούνται τó Βήκ. Τότε ó Σούμαν σοφί-ζεται ένα πού άπλό και πιό ποιητικό τρόπο νά έ-πικοινωνήσει μαζί τής. Τελειώνει τή Σονάτα σέ φά δίεση ελάσσονα, που μέσα τής έχει κλείσει όλες του τίς έλπιδες, όλη τήν άγωνία του, όλα τ' άνέκφραστα μουσικά τής ψυχής του, και τήν άφιερώνει στήν Κλάρα Βήκ. Αυτό τó Ιβανικό μήνυμα δέ μπορεί παρά νά τή συγκινήσει, σκέ-πτεται ó Ρόμπερτ. 'Αλλά και πάλι καμμιá ά-πάντηση δέν παίρνει.

Οί μήνες περνούν και ή άπελπιστική σιωπή έξακολουθεί. 'Ο Σούμαν δέν ξέρει πιά τί νά ύποθέσει. Δέν ύποφιάζεται ότι ó Βήκ φρόντισε νά μη φθάσει ή σονάτα στα χέρια τής κόρης του. 'Εχει τήν έντύπωση ότι όλο και περισ-σότερο άπομακρύνεται ή Κλάρα άπ' αυτόν.

Πέρασε ένας χρόνος που τήν έχει χάσει. "Αδι-κα πολεμάει νά γεμίσει τήν έρημιά τής ψυχής του μαζεύοντας γύρω του τή μουσική άφρόκρε-μα τής έποχής και άκούοντας ταχτικά όλες τίς συναυλίες του Γκεβαρντάουσ. Γνωρίζει τήν ό-μορφη 'Αγγυλίδα "Αννα Ρομπένα Λαίντνω που ήρθε έπίτηδες από τήν 'Αγγλία με τή μητέρα τής για νά τόν γνωρίσει. Είναι πιανίστα και στή συναυλία που δίνει στό Γκεβαρντάουσ τó κοινό χειροκροτεί τó άνάλαφρο παίξιμό τής και τά κομμάτια του Σούμαν που έρμηνεύει. Κοντά στή χαριτωμένη ξένη ó Ρόμπερτ παύει νά ύπο-φέρει αλλά τó διάλειμμα αυτό του πόνου του είναι χωρίς βαθειά χαρά και χωρίς άγάπη. Πιό πολύ νιώθει μόνο τόν έαυτό του τώρα που κά-πως τραβήχτηκε από τή θύμηση τής Κλάρας και ζητάει νά ξαναγυρίσει στή γνώριμή του μελαγ-χολία γιατί μονάχα σ' αυτή μέσα ζει έντονα και με συνέπεια τίς πονεμένες αυτές μέρες τής ζωής του. 'Αποχαιρείται μελαγχολικός τή Μίς Ρομπένα που γυρίζει στήν πατρίδα τής και κα-ταπίναται πιό ήσυχος με τούς χορούς τών συν-τρόφων του Δαβίδ και με τά Φανταστικά Κομμάτια του.

Ξαφνικά, ένα πρωί άνοιγοντας τή Γενική Μουσική 'Εφημερίδα τής Λειψίας, διαβάζει ó Σούμαν μ' ένα χαρούμενο σκίρτημα: «Στίς 13 Αύγουστου, ή Κλάρα Βήκ θα δώσει ένα κον-τσέρτο όπου θα έκτελέσει τή Σονάτα σέ φά δίε-ση ελάσσονα του Φλορεστάν και Εούσέβιου». Πώς έγινε αυτό τó θαύμα νά φτάσει ή Σονάτα στα χέρια τής Κλάρας και, παρ' όλη τήν άυστηρό-τατη έπαγρύπνηση του γέρο - Βήκ, ή συναυλία ν' άναγγεσθεί κανονικά; 'Η καρδιά του Ρόμπερτ πάει νά σπάσει από χαρά.

'Επί τέλους έφτασε ή ποθητή βραδυά που θα καθιερώσει ένα από τά πιό παθητικά πιανι-στικά έργα, λαμπρόνοντάς τó με τó φωτιστέ-φανο μιάς μεγάλης άγάπης και που θα έξειδα-νικώσει αυτή τήν αγάπη συνυφαίνοντάς τήν με τήν πεμπτοσσία τής μουσικής, τής βασίλισσας τών τεχνών. 'Ο Σούμαν διάλεξε μιá σκοτεινή γωνιά τής αίθουσας και περιέμενε με δυνατό χτυποκάρδι. 'Η αύλαια άνοιγει και δείχνει τήν Κλάρα, γεμάτη χάρη και πνευματικότητα, άλλη σχεδόν, νά χαιρετάει τó κοινό. Μειμιάς ó Ρόμ-περτ ξεχνάει τήν άπόφαση που είχε πάρει νά μείνει άθέατος στή θέση του και ήσυχα νά χορ-τάσουν τά μάτια του και ή ψυχή του από τó κóτταγμα εκείνης που είχε δεκαοχτώ μήνες νά ίδει. Του έρχεται νά πηδήσει πάνω στή σκηνή κι' εκεί, μπροστά σ' όλο τόν κόσμο, νά διαλα-λήσει τήν άγάπη του, τήν κακία του Βήκ και

τόν άσίσατο πόνο του. Μά με τά πρώτα άρ-
πέξ πού άκούει, μετανιώνει. Μέσα στίς παθη-
τικές μελωδίες πού ξεχύνονται άπό τά δάχτυ-
λα τής άγαπημένης του, μέσα στίς άστραφτε-
ρές περικοπές και στίς τραγουδιές συγχορ-
δίες βρίσκεται συμπικνωμένη ή πιό φλογερή ό-
μολογία άγάπης, μιá ανέλιψη έγκαρτερησης,
άλλά και ή πιό χαρούμενη προμονή τής εύτυ-
χίας. Πιέζει τόν έαυτό του νά μη ξεφωνίσει
άπό χαρά καθώς άκούει τόν ίδιο του τόν πόνο
τραγουδισμένο άπό εκείνη πού τόν γέννησε,
δταν όμως πλησιάζει ή σονάτα στό τέλος τής,
βγαίνει σιγά - σιγά έξω γιά νά κρύψει άπό τόν
κόσμο τά δάκρυά του. 'Αργότερα ή Κλάρα θά
τοϋ γράψει : «Δέν κατάλαβες λοιπόν ότι έπαιξα
αυτό τό κομμάτι γιατί δέν έβρισκα άλλο τρόπο
νά σοϋ δείξω τί γίνότανε μέσα μου ; Δέ μπο-
ρούσα νά τό κάνω κρυφά, και γι' αυτό τό έκα-
να μπροστά σ' όλο τόν κόσμο».

Τήν ίδια κιόλας μέρα τής συναυλίας, ή Κλά-
ρα τοϋ έστειλε κρυφά ένα σημείωμα παρακα-
λώντας τον νά τής ξαναστείλει τά γράμματα
πού τίς είχε γράψει άλλοτε. 'Εκείνος κάνει τό
θέλημά τής και τής γράφει : «Έξασκολουθείς νά
είσαι πιστή και σταθερή ; . . . Γράψε μου ένα
άπλό «ναί», άν θέλεις και δώσε στόν πατέρα
σου στίς 13 Σεπτεμβρίου, ήμέρα τών γεννεθλί-
ων σου τό γράμμα μου. Μπορεί τώρα νά μη μέ
άποκρούσει». Τήν άλλη μέρα ή Κλάρα τοϋ ά-
παντάει : «Δέ μοϋ ζητάς παρά ένα «ναί», αυτή
τή μικρή λεξούλα μέ τή θαύμασια έννοια ! . .
'Από τά τρίσβαθα τής ψυχής μου σοϋ τό λέω
και όλο μου τό είναι σοϋ τό ψιθυρίζει στήν
αίώνιοτητα. . . Πώς νά σοϋ περιγράψω τό μαρ-
τύριο τής καρδιάς μου και τά δάκρυά μου πού
κάθε στιγμή είναι έτοιμα νά κυλήσουν ;»

'Η 13 Σεπτεμβρίου φαίνεται πολύ μακρυνή
στό Σούμαν, σκέπτεται ότι κάτι πρέπει νά γί-
νει γιά νά μπορέσει νά πλησιάσει συντομότερα
τήν Κλάρα. Στέλνει μιá κάρτα στό Βήκ γιά νά
τόν εϋχαριστήσει πού δέχτηκε νά παιχτούν τά
κομμάτια του στή συναυλία. Είναι πιά σίγου-
ρος ό πατέρας τής Κλάρας ότι ύστερα άπό τήν
αύστηρη άρνησή του, ό Σούμαν θά έχει συνετι-
στεί και ούτε θά τολμήσει νά γυρίσει νά ξανα-
δει τήν κόρη του. Και επειδή τόν συμπαθεί και
σάν συνθέτη και σάν παλιό μαθητή του, φτάνει
νά μη γίνεται λόγος γιά τήν Κλάρα, τόν καλεϊ
νά τόν έπισκεφθεί στό σπίτι του.

'Ο Ρόμπερτ άρχισε πάλι νά βλέπει συχνά
τήν Κλάρα και ή ζωή του άρχισε και πάλι νά
φωτίζεται. "Έβρισκαν πάντα τρόπο νά μείνουν
λίγο μονάχι και νά μιλήσουν γιά τήν ήμέρα

τής γιορτής τής, τή 13 Σεπτεμβρίου, πού όλος
ό κόσμος θά γίνει γι' αύτούς ένα μαγεμένο δ-
νειρο. 'Η Κλάρα ήταν σίγουρη ότι δέ θά άφηνε
ό Θεός, ή έπέτειος τών 18 τής χρόνων νά γίνει
ήμέρα δυστυχίας και γιά τούς δύο τους.

'Επί τέλους τή συμφωνημένη ήμέρα, ό Σού-
μαν έστειλε δύο γράμματα, ένα στό Βήκ (γιατί
ή Κλάρα δέν τόλμησε νά τοϋ τό δώσει ή ίδια)
και ένα στή μητριά τής. Τό άντρώγυνο κλεί-
στηκε στή κάμαρά τους γιά νά διαβάσουν τι
ήθελε πάλι άπ' αύτους ό Σούμαν κι' ούτε είπαν
τίποτα σ' εκείνη πού περιμενε μέ τόση άγωνία.
Μόνο άπό τό γράμμα πού τής έστειλε ό Ρόμ-
περτ έμαθε ή Κλάρα τι είχε γίνει. 'Ο Βήκ μή-
νυσε επί τέλους στό Ρόμπερτ ότι θέλει νά τόν
δει. Αυτή τή φορά δέν άρνήθηκε όλότελα νά
τοϋ δώσει τήν Κλάρα, άλλά προφασίστηκε πώς
είναι άκόμα πολύ νέα, πώς πρέπει πρώτα νά
γίνει γνωστή στό Παρίσι και στό Λονδίνο, πώς
δέν θά έχουν άρκετά χρήματα γιά νά ζήσουν
ήσυχοι και ν' άφοσιωθούν στήν τέχνη τους. Τοϋ
έδωσε μόνο τήν άδεια νά βλέπει τήν Κλάρα,
πάντα όμως έμπρός σέ άλλους και νά τής γρά-
φει δταν εκείνη ταξιδεύει, άλλά τά γράμματα
νά περνούν άπό τόν έλεγχο του.

'Αλλά και πάλι χρειάστηκε νά γευτούν οι
δύο άγαπημένοι τήν πίκρα ενός καινούργιου
χωρισμοϋ. 'Ο Βήκ έτοίμασε γιά τήν κόρη του
μιá μεγάλη καλλιτεχνική περιοδεία μέ τελευ-
ταίο σταθμό τή Βιέννη όπου θά έμεναν άρκε-
τούς μήνες. Πρίν φύγουν, ή Κλάρα έστειλε στό
Ρόμπερτ ένα σημείωμα και τοϋ έγραψε : «'Υπο-
σχέθηκα στόν πατέρα μου νά είμαι εύθυμη και
νά μη σκέπτομαι άλλο άπό τήν Τέχνη και τό
κοινό. Χωρίς άμφιβολία, έτσι θά μέ παραστή-
σουν σέ σένα. "Ό,τι όμως κι' άν μάθει, νά ξεύ-
ρεις ότι τό κάνω γιά σένα».

Μιά κι' έφυγε ή Κλάρα, δέ μένει άλλο στό
Ρόμπερτ παρά ν' άποτραβηχτεί στόν έαυτό του
και νά περιμένει τό μήνυμά τής. Τής τό ζητούν
μέ τή συγκινητική τους έγκαρτέρηση τά δύο του
αυτά λόγια : «'Αν είχα μονάχα σίγουρο ένα
γράμμα σου κάθε δύο μήνες, αυτή ή βεβαιότητα
θά μοϋ χάριζε τήν ήρεμία. Είναι μεγάλη ή άπαι-
τήσή μου ;»

'Αλλά μιá τόσο άραιή έπικοινωνία δέ μπο-
ρούσε νά τούς ίκανοποιήσει. Συμφώνησαν λοι-
πόν κάθε βράδυ δταν πιά τό σκοτάδι κατεβαίνει,
πάνω στή γή και όλοι οι θόρυβοι σβύνουν, ό
καθένας τούς, όπου κι' άν βρίσκεται, νά βυθίζε-
ται στή θύμηση τοϋ άλλου κι' έτσι οι ψυχές τους
νά σμίγουν σέ μιá άμοιβαία έπικλήση.

(Συνεχίζεται)

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»